

DAVE BARRY
MEGJÁRTA
JAPÁNT

白熱
SHIROKUMA

A FORDÍTÓ ELŐSZAVA

Hirtelen felindulásból elkövetett fordítás ez (Btk.-beli jogi rövidítéssel: hifefo). Eredetileg még 1996-ban, nem egészen egy hét alatt készült el. Hifefo lévén, és mert elsősorban a stílust és a könyv hangulatát kíséreltem meg visszaadni, a fordítás nem mindenütt hajszálpontos: bátran, sőt vakmerően válogattam a magyar nyelv legelvadultabb rétegnyelveiből is, beleértve a katona- vagy diákszlenget, vagy egyes tájszólásokban előforduló kifejezéseket is; sőt, odáig vetemedtem, hogy egyes angol szójátékokat megpróbáltam átültetni magyarra. Mindenütt természetesen nem járhattam sikerrel, és egyébként sem a hengegés volt a célom; inkább csak az, hogy ne kelljen túl sokat magyaráznom lábjegyzetekben. Előre is elnézést kérek mindenkitől a „Kőbányai Pilátus” sörért és a hasonlókért.

Dave Barry rengeteg amerikai műsorra, személyiségre és eseményre utal. Természetesen ezeknek én magam csak töredékét ismertem; a maradék azonosításában rengetegett segített Lori Jane Blausler, a coloradói Boulderből. De jócskán akadt, amit még Lori sem ismert.

A szövegben szereplő japán szavakat magyaros átírás szerint írtam át, kivéve a *Japánul egy pillanat alatt* (Japanese at a Glance) című könyvből átvett idézeteket, ahol elrettenésképpen meghagytam az eredetit is, aláírva a magyaros kiértést, illetve ahol Dave Barry pont ezzel az átírással élcelődik. A japán neveket is átírtam a Japánban használt formájukra (családnév elől).

A szerző habozás nélkül használ trágár szavakat. Számításba véve, hogy Európában valamelyest kevésbé toleránsak az ilyen stílussal szemben, igyekeztem erősen tompítani az eredeti kifejezések élet. Még így is, néhány helyen ugyancsak bajba kerültem, és egy-két helyen nemigen volt mit tenni. A faramuci helyzet megoldásában sokat segített néhány, annak idején erősen szűk körben (volt gimnáziumi osztályomban) használt kifejezés, például a Mohos Zoltán barátom által kitalált, 'ürülék' értelemben használt 'troáz' szó.

Miután magam is hosszabb ideig Japánban éltem, nehéz volt megállni, hogy ne szurkáljam tele a szöveget mindenféle nagyképzű lábjegyzetekkel és megjegyzésekkel. Néhány helyen, ahol úgy véltem, hogy Dave Barry elég durván téved ahhoz, hogy félrevezető képet adjon, azért ezt mégiscsak megtettem; ám sokkal fontosabbnak tartom azokat a helyeket (a könyv túlnyomó részét), ahol egyszerűen nem volt hozzáfűznivalóm, ugyanis ez azt jelenti, hogy a szerző által állított dolgok valóban lényegében úgy vannak, és lehet bátran meglepődni.

Én magam nagyon jól szórakoztam fordítás közben, és kívánok mindenkinek hasonló élményeket.

Matsumoto, 1996. április 11. és Budapest, 2011. január 8.

1. fejezet

HOGYAN NEM TANULTAM MEG ÖT PERC ALATT JAPÁNUL

Avagy: „Szépséges jó reggelt kívánok, uram!”

Japánul úgy próbáltam megtanulni, hogy egy *Japánul egy pillanat alatt* című könyvet olvastam a repülőn San Franciscótól Tokióig. Ez nem az a módszer, amit a szakértők ajánlanak. A szakértők ajánlotta módszer japán csecsemőnek szülni, és japán családban felnőni, Japánban.

És még úgy sem olyan egyszerű. Japánul *beszélni* megtanulni nem olyan rettentő bonyolult,¹ de *olvasni* megtanulni eszelősen nehéz. Kezdjük azzal a ténnyel, hogy valami rosszindulatú okból kifolyólag a japánok *négy különböző írásrendszert* használnak, amelyeket vegyítenek, és néha függőlegesen írják az írásjegyeket, amikor is jobbról balra kell olvasni őket, néha pedig vízszintesen, amikor balról jobbra. (Lehet, hogy ezt most egy kicsit összezavartam, de higgyék el, nem létezik, hogy ezt normálisan el lehessen mondani.) Na és néha keverik a vízszintes és függőleges írást, benne a számrendszerrel.

Nem ez a nehéz része a dolognak. A nehéz része az, hogy a fő japán írásrendszer – miért is ne? – *kínai* írásjegyekből áll, amelyek szavakat jelentenek, nem hangokat. Így tehát

---

¹ Na nem mintha én akár csak kicsit is belejöttem volna.

minden egyes szóhoz kell egy külön írásjegy, ami azt jelenti, hogy a közepes írástudáshoz is írásjegyek ezreit kell megjegyezni. Ami nem is lenne baj, ha az írásjegyek úgy néznének ki, mint amit jelenteniük kell. Ha például a 'kutya' írásjegye így nézne ki:

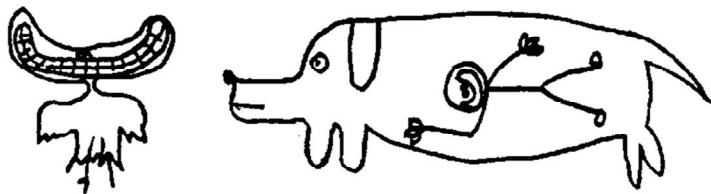
a 'madár' pedig így:

és a 'politikus' így:

akkor könnyedén képezhetnénk egy egyszerű mondatot, mint az alábbi:

Még egy gyerek is megértené a jelentését!² A japán/kínai karakterek viszont egyáltalán nem úgy néznek ki, mint a dolgok, amiket állítólag jelentenek. Durván így néz ki mind-egyik:

És ezek közül a jelek közül mindegyik fontos. Ha csak egyetlen apró vonalat elszúrunk, az írásjegy teljes értelmét megváltoztathatjuk, mondjuk a 'seprút tartó férfi'-ről 'szex struccokkal'-ra.

Néha úgy tűnik, hogy az egész japán írásrendszer egyetlen célja az, hogy a nem japánok véletlenül se értsék, mi a frász is történik. Az egyetlen olyan nyugati ember, akivel találkoztam Japánban, aki ténylegesen megtanulta elolvasni a kínai/japán írásjegyeket, Tom Reid volt, a *Washington Post*-

---

² A madár mosolygott, amikor a kutya megette a politikust.

2. fejezet

ALKALMAZKODÁS EGY EGZOTIKUS, KIFINOMULT KULTÚRÁHOZ

Avagy: meghajlás, szellentés stb.

Azonnal megkedveltem a japán kultúrát, mivel egy csodálatos és elbűvölő minőséggel rendelkezik, amelyet jobb szak kifejezés híján a magasság hiányaként fogok emlegetni. Olvastam ugyan, hogy a japánok egyre magasabbak, de legalábbis egyelőre körülbelül olyan magasak, mint az átlagos amerikai alsó középiskolások, csak kevesebb pisztollyal.

Felnőtt életem során állandóan mintegy hat láb magasnak (kb. 180 cm) tituláltam magam, ami teljesen megszokott egy amerikai férfitől, aki ténylegesen mintegy öt láb kilenc hüvelyk (173 cm). Gyerekkoromban mindig is a kisebb, véznább kölkök egyike voltam, akiket a többi fiú nagyon kényelmesen fel tudott emelni, és fejfelé a klozett fölé lógatni. És későn is értem.¹ Nyolcadikos koromban a partikon, miközben a többi kölkök a lámpákat kapcsolgatta le, és csókolózott, én voltam az a nyamvadt kis hülye, aki a 45-ös lemezekbe dugdosta bele azokat a kis műanyag izéket. Szóval igazán sosem voltam fizikailag nagyon magabiztos. Még ma is

---

¹ Modern szakkifejezéssel élve: csökkent értékű kamaszkor.

könnyen megfélemlítenek a nagydarab, erős emberek. Elme-
gyek, teszem azt, egy autógumiboltba, mert hát kéne egy új
gumi, mire egy ember, hívjuk Chucknak, akinek az alkarjai
akkorák, mint Danny DeVito, ránéz a kocsimra, félig kereszt-
tűlböki az ujját a mellemen, és azt mondja: „Ecsém, neked
nem egy gumi köll, hanem négy. Hát nem négy gumi köll ne-
ki, Bud?” És Bud, aki még Chucknál is nagyobb, sőt, na-
gyobb, mint néhány komolyabb középület, azt mondja: „Ó,
legalább négy köll neki. De lehet, hogy hat is.” Aztán az a vé-
ge, hogy én beleegyezem, írásban, hogy az összes gyereküket
támogatom, amíg be nem fejezték egyetemi tanulmányaikat.

De Japánban nagy voltam. S ez rögtön feltűnt, ahogy ki-
szálltunk a gépből. Keresztülstáltunk egy zsúfolt reptéri
csarnokon, és rájöttem, hogy ellátok mindenki feje felett.

– Hé! – jegyeztem meg Bethnek. – Én vagyok a legmaga-
sabb ebben a csarnokban!

Ez aztán egy vissza-visszatérő megfigyeléssé fajult, egész
idő alatt, míg Japánban voltunk. Elmentünk valami szép
templomba, vagy valami fontos múzeumba, Beth és Robby
csak úgy szívták magukba a kultúrát, én meg „Hé! Én vagyok
a legmagasabb ebben a templomban vagy múzeumban!”

Venni akartam egy kosárlabdát, és keresztülpattogtatni
Tokión, hátha belefutunk egy kosárpályába. Ahol is a játé-
kosok, meglátva, milyen magas vagyok, természetesen azon-
nal megkérnének, hogy centert játsszak, és én számos gyö-
nyörű pontot szereznék, nemkülönben csodálatos védésekkel
és labdaszerzésekkel tenném magam felejthetlenné, és ké-
sőbb, amikor újdonsült barátaim és én a játék utáni megér-
demelt söröket kortyolgatnánk, és a csehót átlengéné a férfias

barátkozás, szerényen elárulnám, hogy az Egyesült Államokban nem kevés ember hívott Balfácán doktornak.²

Sajnos, egyetlenegy kosárpályát sem láttunk Tokióban, így elég hülyén néztem volna ki egy kosárlabdát pattogatva. Az idő nagy részében kosárlabda nélkül is elég hülyén néztem ki, mert – mint a legtöbb külföldi Japánban – az idő nagy részében folyamatosan valami helytelen dolgot műveltem. Készüljenek fel az egyik fonnyadt éleselméjűségre, amelyektől ez a könyv olyan, amilyen³ – *a japán kultúra más, mint a mienk*. Először is, például szinte kizárólag japánokból áll. Aztán meg nem fognak kezdet.⁴ Meghajolnak. Egyáltalán, nem szakadnak meg a fizikai érintkezésben, pláne nem idegenekkel. Rendkívül kényelmetlenül éreznék magukat egy átlagos amerikai összejöveteleken, ahol olyan emberek is gyakran összelelkeznek és összecsókolóznak, akik alig ismerik egymást, és azok, akik *tényleg* közel állnak egymáshoz, gyakran már az előszobában nemi kapcsolatot létesítenek.

A japánok meglehetősen szertartásosak a nevekképp kapcsolatban is, egymást a 'szan' tiszteletet kifejező szócskával szólongatják, mint például 'Oszaka-szan', ami az 'Oszaka úr/(kis)asszony'-nak felel meg. Megtudtam, hogy ha két japán évekig együtt dolgozott, akkor sem tudják elképzelni, hogy a másikat a keresztnévén szólítsák. Ezzel szemben ugye, az amerikaiak azonnal a keresztnévvel kezdik, és az első nap végére általában eljutnak a „Hé, seggfej!”-ig.

---

² Vagy ahogy a japánok mondják: 'Oh-GAH-tse-wah-na-KAH-nomah-ska-wo'.

³ Szemben a 'Háború és béke'-vel.

⁴ El nem tudom képzelni, hogy például hogyan fogadnak.

Egyik éjszaka Tokióban két japán üzletembert láttunk, amint jó éjszakát kívántak egymásnak egy szemlátomást hosszú ivászat, e japán nemzeti sport űzése után. A két főszer totál siker volt, az alkoholmámornak olyan fokát érték el, amikor már minden egyes beléjük ütköző levegőmolekula is megtántorította őket, mégis, szertartásosabban viselkedtek, mint az amerikaiak a temetéseken. Szembenéztek egymással, majd mélyen meghajoltak, amitől mindketten egy pillanatra elvesztették az egyensúlyukat, és a járda felé kezdtek dőlni. Egyensúlyuk visszanyerésének érdekében mindketten előre-léptek, majdnem összeütve a fejüket. Valahogy aztán újra fel-egyenesedtek, és nagy méltóságteljesen eldülőngéltek az ellenkező irányba. Ha mindketten bele is hánytak később a bokrokba, egészen biztos vagyok benne, hogy ezt rendkívül szertartásosan tették, mint Alfonse és Gaston[†].

Sosem bírtam egészen megszokni a hajlongást. Az úti-könyvek szerint kimerítő szabályhalmaza van annak, hogy pontosan hogyan is kell meghajolni, ki hajolja a legmélyebbet, mikor, meddig, hányszor, és mindez természetesen függ az érintett hajlongók helyzetétől és rangjától. Természetesen a japánok nem várták el, hogy a családom és én, tudatlan vízbőlények ismerjük ezeket a szabályokat. Mindazonáltal kötelességünknek éreztük legalább megkísérelni a hajlongások törlesztését, amikor szembetalálkoztunk velük.

Márpedig ez elég gyakran megtörtént. Akkor kezdődött, amikor megérkeztünk a tokiói szállodánkba. Ahogy ereszkedtünk lefelé a reptéri busz lépcsőjéről, két egyenruhás inas

---

[†] Több mint százéves képregényfigurák, eredetileg a *New York Journal*-ból: két francia, akik állandóan hajlongtak és udvariaskodtak egymással.

felém rohant és meghajolt. Próbálván hanyagul viselkedni, ám közben rendkívül hülyének érezve magamat, hát visszahajoltam. Ezt valószínűleg nem kellett volna, mert erre *ők* is visszahajoltak; és persze *én* is, megint. Így hárman behajlongtunk oda, ahol a csomagokat pakolták ki, én meghajoltam a bőröndöm felé, és az inas, felkapva őket, berohant a szállodába. Követtük őt, áthaladva egy hajlongó ajtónállón keresztül be a szállodába, ahol csapatostul szembehajlongtak az alkalmazottak. Akármerre fordultunk, mindenki felénk hajlongott, sokszor tíz-egynéhány méter távolságból is.

A vízivó madarakhoz hasonlatosan bólogatva, odahajlongtunk a recepcióhoz, ahol egy hajlongó alkalmazott bejelentett minket. Majd a liftekhez hajlongtunk, ahol szembetalálkoztunk első lifthölgyeinkkel. Ezek fiatal, egyenruhás, fáradhatatlanul mosolygó nők, akik egész nap szállodák és áruházak liftjei mellett állnak. A funkciójuk annyi, hogy megnyomják helyettünk a lift hívógombját. Majd amikor a lift megjött, megmutatják, hogy hol van, lelkesen felé intve, hasonlóan ahhoz, mint amikor a tévés kvízben a modellek valami szerencsés nyertesnek megmutatják a tizenhét részes étkészletet, amit éppen megnyert.

„Íme, az önök liftje! – mondja e gesztus. – Hát nem gyönyörű?”

Japán tartózkodásunk egész időtartama alatt, minden egyes lifthölgynek sikerült azt az benyomást keltenie, hogy őszintén lázba jött attól, hogy én az ő liftjébe szálltam valami másféle függőleges irányú közlekedési eszköz helyett. Soha, egyetlenegy nem láttam, amelyik fel lett volna háborodva amiatt, hogy hát, legyünk őszinték, ritka egy pocsek munkája van. Ha nekem kellett volna az ő munkájukat végezni,

alighanem dühöngő örültté változtam volna igen hamar. Néhány napon belül szándékosan lökdöstem volna bele az embereket a nyitott liftaknába.

Lényeg, ami lényeg, beszálltunk a hotel liftjébe, a lift-hölgy kinnmaradt, és mélyen meghajolt, ahogy az ajtók bezárultak. Én visszahajoltam, de nem túl mélyen, mert féltem, hogy beszorul a fejem az ajtók közé. Végre egyedül a liftben eltöprengtem azon, hogy ez az egész hajlongás tán csak egy jól kidolgozott csíny volt, és hogy most e pillanatban a hotel alkalmazottai vadul csapkodják egymás tenyerét, miközben a nyál folyik az egyenruhájukon a röhögéstől.

Megérkeztünk a szobánkba, és másodpercekkel később az inas kopogott az ajtón, behajlongott, lerakta a csomagjainkat, és körülnézett, hogy minden rendben van-e a szobával. Majd – és ez egy csodálatos látvány volt – *kiment*. Egyszerűen *kisétált a szobából*.

Egy amerikai inas, persze, ottmarad, nagyon szabatos, de igen határozott módon, arra várva, hogy rájöjjön az ember végre, hogy nem adott neki borraivalót. Ha ez nem világosodik meg rögtön, akkor elkezd a hotel különféle speciális szolgáltatásairól, például a reggeliről beszélni; vagy nekiáll bemutatni a szoba egynémely luxusberendezését, mint például hogy kapcsolókkal működtethető elektromos világítása is van. Ha kell, egész éjszaka ottmarad. Felkel az ember hajnali háromkor, kimegy a fürdőszobába, hát ott az inas, aki megmutatja, hol lehet lehúzni a WC-t, meg továbbra is rendkívül segítőkész, egészen addig, amíg az ember ösztönösen úgy nem dönt, hogy hálája jelképét átnyújtja neki.

Japánban nincs borraivaló. Egyszerűen nincs. Még az éttermekben sem. Amikor valamilyen szolgálatot tesznek az

embernek, annyit kell mondania, hogy „Köszönöm”⁵, és nem lesznek se idegesek, se dühösek, se semmi. Sőt, nagyon sokszor nagyon is úgy néznek ki, mint akik örülnek, hogy valami szolgálatot tehettek. Ez bizony elég sokkoló volt számomra, aki egy olyan országból érkezett, ahol gyakorta azért ad az ember borraivalót, hogy le ne köpjék.

Az a csodálatos dolog ebben az egészben, hogy Japánban – kérdezzenek meg bárkit, aki járt ott – félelmetesen jó a kiszolgálás. És nem csak a szép hotelekben. Akárhhol. Bemegy az ember egy akármilyen üzletbe, akármilyen étterembe, nézzen ki akármilyen olcsónak is, és egészen biztos, hogy azonnal odaugrik valaki, kedvesen mosolyogva. Ez állandóan megtörtént velünk. Azt persze nem értettem, hogy mit *mondanak* ezek az emberek. Éppenséggel mondhatták azt is, hogy „Hah! Amerikaiak! Meg fogjuk venni az egész országokat, és a Lincoln-emlékműből tófuraktárat csinálunk!” De legalábbis mindig barátságosnak és szívélyesnek *hangzottak*. És mindig lelkesen szolgáltak ki. Nem bírtam nem eszembe idézni a számos alkalmat, amikor amerikai üzletekben, különösen nagyokban, megkíséreltem valakinek pénzt adni egy árucikkért cserébe – amiről mindig azt hittem, hogy az az egész vásárlás *lényege* –, de képtelen voltam rá, mert az alkalmazottak túlságosan el voltak merülve más, nagyobb fontosságú tevékenységekben, mint például beszélgetés, vagy a levegőbe bámulás. Nemezszer betolakodónak éreztem magam az amerikai boltokban. „Ó, istenem! – volt a ki nem mondott, de jól látható hozzáállás. – Minden szépen és simán ment, és erre idejön ez a *szerencsétlen*, aki – hogy mik

---

⁵ Így, ahogy mondom: „Köszönöm.”

nem vannak! – *vásárolni* akar. Egy *boltban*, az Isten szerelmére.”

Mutatnék még egy példát, hogy pontosan mire is gondolkok. Meglehetősen sokat utaztunk az Egyesült Államokban, és gyakran a fiunk is jön velünk, és ilyenkor mindig megpróbáljuk megszervezni, hogy azoknak az összehajtható ágyaknak az egyikét tegyék be a hotelszobánkba. Beth mindig felhívja előre a hotelt, és megkéri őket tisztelettel, hogy ugyan írják már fel, hogy egy összehajtható ágyra van szükségünk. Ezután később még egyszer felhívja őket, hogy szükségünk van egy összehajtható ágyra. Majd amikor bejelentkezünk, újból megismételjük, hogy szükségünk van egy összehajtható ágyra.

Talán felesleges mondanom, hogy soha – *egyetlenegyszer* sem, tíz év alatt, szállodák tucatjaiban – nem volt egyetlenegy összehajtható ágy a szobánkban, amikor megérkeztünk. Mindig fel kellett hívnunk a házvezetést érte, és sosem történik semmi, tehát még egyszer telefonálunk, és hát persze, hogy nem túlságosan örül ennek a házvezetés – „Azok az átkozott vendégek! Egyfolytában a házvezetést hívogatják, és mindenféle, a házvezetés hatáskörébe tartozó szolgáltatásokat igényelnek!” –, és aztán végül, nem ritkán késő éjjel megjelenik valaki, akit szemlátomást idegesít, hogy miért pont az éjszaka kellős közepén kell összehajtható ágyakat hurcolnia olyan emberekhez, akiknek ez már sokkal korábban eszükbe kellett volna, hogy jusson. És természetesen ennek az embernek mindig adok borraivalót.

Japánban az ágy mindig ott volt, minden egyes hotelben, mire bejelentkeztünk. Ez lehet, hogy önöknek most apróságnak tűnik, de számunkra egészen csodálatos élmény volt, ha-

sonló ahhoz, mint amikor New York Cityben egy vadidegen ember egy ajtót nyitva tart nekünk.

Lássunk még egy apró, de jellemző hotelpéldát. Amikor bejelentkeztünk a hirosimai szállodánkba, észrevettem, hogy nem folyik meleg víz a csapból, tehát felhívtam a recepciót. Amerikában ilyenkor a recepció általában közli, hogy valaki felmegy és megnézi, és tényleg, valaki előbb-utóbb fel is jön, csak nem biztos, hogy még ebben az életemben.

Hirosimában az inas szó szerint egy percen belül érkezett meg. Szemlátomást rohant, és aggódónak látszott. Ellenőrizte a csapot, ráébredt, hogy az valóban nem működik rendesen, és – most már *roppant* aggódó tekintettel – elrohant. Nem több, mint három percen belül két további emberrel tért vissza, akik egyike azonnal nekilátott a vízcsap szerelésének. A másik ember kizárólagos funkciója az volt, legalábbis amennyire meg tudtuk állapítani, hogy bocsánatot kérjen és folyamatosan szabadkozzon a szálloda nevében azért, hogy ez a rendkívüli mértékben megbotránkoztató és megbocsát-hatatlan esemény bekövetkezett.

– Nagyon sajnáljuk – hajtogatta, már-már könnybe lábadt szemmel. – Borzasztóan sajnáljuk.

– Rendben van – mondogattuk. – Tényleg!

De ez se segített. Az ember tényleg *bánkódott*.

A csap tíz percen belül készen volt, melynekutána mindhárman még egyszer utoljára bocsánatkérések tömkelegét eresztették el különböző nyelveken, majd távoztak, és ezután, gondolom, a szálloda a Csapok Működésért Felelős Osztály igazgatóhelyettesét kivitték és a helyszínen agyonlőtték.